

Matkó Katalin

Régies álmok

Takács
Ferenc

A VÍZ- GAZDÁLKODÁSRÓL

A víz jelentősége a gyakorlatban csak akkor szembetűnő, ha a szükséges mennyiségben nem áll rendelkezésre, vagy pedig károsan sok van belőle. Itt, a mi vidékünkön, Délalföldön, szükséges, hogy a mezőgazdasági termelés biztonsága érdekében beavatkozzunk a természet vízháztartásába. Mérsékeljük a szélsőséges időjárás káros hatásait, csökkentjük az aszálykárokat, a belvízkárokat. Különösen a szegedi tájban érint ez több mezőgazdasági üzemet. Sajnos, egymást váltják a csapadékos és erősen aszályos évek. A tényezőidőszaknak olyan szakai akadnak, hogy az egyikben a víz kártétele ellen védekezünk, s a következő szakában pedig a hiányzó mennyiség pótlásáról kell gondoskodnunk.

Kormányzatunk a felszabadulás után felismerte a vízgazdálkodásban rejlő lehetőségeket, feladatokat, és az elmúlt 26 év alatt az adottságoknak megfelelő nagy vízilétesítmények valósultak meg. A nagyüzemi mezőgazdaság kialakításával teremtődtek csak meg. A nagyüzemi mezőgazdaság szerű technikán alapuló, komplex fejlesztésének keretei. A mai viszonyok között egyre-másra jönnek létre azok a vállalati és üzemi formák, amelyekben a műszaki tudományos forradalom hatására egyre gyorsabban emelkedhet a gazdálkodás színvonal. Különösen a növénytermesztésben tapasztalt termésingadozások, terméskiesések vannak összefüggésben a vízgazdálkodással. Itt, a Délalföldön, az országos átlagnál kedvezőtlenebb az időjárási, éghajlati helyzet. Egyenetlenebb az évek közötti, évszakonkénti, területenkénti csapadékelosztás, és kevesebb az éves csapadékmennyiség, nagyobb a párolgási veszteség. E környék közel 80 százaléka az árvízvédelmi művek megépítése előtt árvízjárta terület volt. Vagyis a Kárpát-medence legmélyebb fekvésű része hazánkban belül itt található. Jól példázza ezt a múlt esztendő. Csongrád megye lakóinak 84,4 százaléka árvízmentesített területen él.

Amikor a talajvízszint káros mértékig megemelkedik, telítődik, gyakoriak a belvizek, a fakadó vizek. A terméskiesések jól tükrözik ezt, hiszen az elmúlt esztendőben például Csongrád és Békés megye állami gazdaságaiban a búza termésátlaga holdanként 13,5 mázsa volt, ami lényeges terméscsökkenés az előző év 19,9 mázsa átlagához képest. A megyei átlag tavaly 11,1, 1969-ben 16 mázsa volt, úgyszintén Békés, Csongrád megyét tekintve. Óriási területet érint és óriási veszteséget jelent egy-egy belvizes, aszályos esztendő. Az elmúlt tíz évben a két megye állami gazdaságai összesen 403 millió forint tényleges vízkárt szenvedtek.

Alapvető feladatunk tehát, hogy a jelenlegi vízrendezés hiányosságait pótoljuk. Nincs teljesen összehangolva például a víz-

ügyi társulatok és üzemi belvízcsatornák vízzállító képessége. A belvízcsatornák egy része a magángazdaságok számára épült, magánérdek figyelembevételével. Jó részük tönkre is ment. A nagyüzemi táblák kialakításánál viszont nem mindenütt vették figyelembe a domborzati adottságokat. Előfordult gyakran az is, hogy új út- és csatornahálózat gátja lett a víz elvezetésének. Sok helyen nem tudják megvalósítani a komplex vízgazdálkodást, s annak műszaki, biológiai igényét.

A mezőgazdasági termelés, mint legnagyobb vízfogyasztó, sajátosságából adódik, hogy a termeléshez szükséges vizet a természetes csapadékból meríti. A növény és a talaj vízgazdálkodása egységet alkot. Ezért ennek figyelembevételével kell megoldani a feladatokat. A természetes csapadékkal való gazdálkodás alapvető. Megérték már a feltételek a nagyüzemekben, hogy víztakarékos, minimális taposással járó talajművelést alkalmazzanak. Szabályozni tudják a talajvízszint-tartást. Megfelelő táblásítással, egységes vízvíznyomokkal rendelkező táblákon nagy teljesítményű gépeket is üzemeltethetnek. A kémiai és fizikai talajjavítást együtt kell elvégezni a vízrendezéssel, megelőzve az öntözési gazdálkodás bevezetését.

A vízgazdálkodás másik fő ága a mezőgazdasági vízhasznosítás (öntözés). Ez a legbelteresebb és a legmagasabb szintű tevékenység, mellyel a területi termelékenység, a termelési biztonság, a mezőgazdasági állóeszközök hatékonyságát javítjuk.

A következő években a mezőgazdasági termelésben Délalföldön további szakosodással számolhatunk. A terület mintegy fele a homok mellett jó minőségű vályogtalaj. Alkalmos kukoricatermesztésre. Távolokban a szántóföldi zöldségtermesztés felfutása is várható. Célzerű a takarmányellátási és árutermeleési okokból a lucerna-zöldtakarmányliszt termelését fokozni. Kedvező vízellátású években több gazdaságban értek már el e tájban olyan magas terméseredményt, ami európai, világ színvonalhoz mérhető. 1969-ben kukoricából hektáronként 70-80 mázsa termés takarítottak be több állami gazdaságban. A Tisza II. és az arad-csanádi öntözőrendszer megépítésével első sorban ezekben az üzemekben kell megoldani az öntözési vízhasznosítást magába foglaló magas szintű komplex vízgazdálkodást. Az eredmény biztos nem marad el. Igaz, költséges, de mindenképpen kifizetődik. Az öntözésnek, mint segédüzemági szolgáltatásnak, három fő célja van: hozamnövelés, hozamki-egyenlítés és hozammentés.

A víz pótolhatatlan és nélkülözhetetlen a mezőgazdasági nagyüzemekben. E birtokok megerősödésével szükségszerűen vele jár a fejlett vízgazdálkodás is.

A postás kilenc körül jár erre. Csenget, füttyül, csatogtatja a levélszekrények bádognyelvét. A kutyák csaholva ráják nyomában a léckerítést. Nem dühösen ugatnak, inkább zajosan örvendezve tisztelegnek. Postásnak, papnak, kéményseprőnek kijár ez. Csakúgy, mint hadvezérnek a díszlövés. A délutáni postást észre sem veszik. Ó hangtalanul és sebesen oson végig a sima járdán. Egy-egy kapu mégis nyikordul. Fejek fordulnak utána, s kerekre táglalt szemek kísérik megkönnyebbült sóhajokkal:

— Nem ide jött. Továbbment!

A kertben motyog. Megáll a gereblyével. Beszél hozzá:

— Várj csak! Maradj itt a szilvafa mellett. Kinézek az utcára. Mintha postás jönne. Ugyan, kinhez megy?

Elgyengül a lába, amikor az udvar közpéről a kiskapu felé pillant. Ott áll zöld biciklijével a délutános postás. Vállával támaszkodik a fémárhoz, sapkáját feltolta kopasz fején. Táskája nincs nála, csak egy piros gumiszalaggal összefogott kopott mappja. Éppen azt nyitogatja.

De honnan sejtette ő, hogy a postás jött? Mintha bentről, ha a gyaga tekervényei közül sügta volna valaki. Megérezte? Vagy a soron kiáltotta valaki, s ez a hang surrant be észrevétlenül a tudatába...

— Várj még egy kicsit, Mihály! Még ne mondd, ha valami rossz. Itt esnék össze abban a pillanatban. Várj egy kicsit!

Megkapaszkodik a kilincsben. A kulcs a zárban van, mégis úgy tűnik, percek telnek, amíg átfordítja. A széles kapunak támasztja a hátát, kicsit megemeli a fejét. Mint aki elkerülhetetlen ütéset vár.

— Most már adhatod!

— Meghívásos telefon... a szagotott vonalon írja alá, a napot meg az órát én már... itt a ceruza... — darálja Mihály a bicikli tetejéről.

— Igen, igen... aztán mit kell nekem csinálni?

— Elmege a postára. Pontosan négy órára. Akkor hívják telefonon.

— Kicsoda?

— Itt van... azt mondja... doktor Szekeres Pálné...

— Jaj, az Irénkém! Istenem, ugyan mit mond? Csak nincs valami bajuk? Tudod, a vejem, aki doktor a kórházban, szokott ugrálni repülőgépről olyan ernyővel... az a mániája. Csak nem neki...? Vagy az Irénkémnek? De hiszen ő akar telefonozni... Már megyek is, csak magamra kapok valami tisztességes rongyot.

Annus
József

A MEGHÍVÁS

— Ráér, csak pont négyre ott legyen — löki el magát a kerítéstől a postás.

— Csak nincs valami baj? — kiáltott Vidácsné a hátsó szomszédból.

— Nem tudom, ugye... csak az van rajta, hogy az Irénkém beszélni akar velem. Majd négy órákor fog telefonozni a postára, akkorra oda kell érnem... Jaj, istenem, olyan ideges vagyok, én még soha életemben nem telefonoztam...

— Ó, nem olyan nagy valami! En rengeteget beszéltem rajta, amikor a vízgyűriknél takarítottam. A végén úgy bántam már vele, akár a postamester...

— De mi lehet? Csak nincs tán valami bajuk? A kis vejem... vagy valami köztük... de hát nem hinném. Irénke meg tudja becsülni magát. A vejem se olyan... alig fél éves házasság, most ugye megkapták a lakást...

— Azt sose lehet tudni. Ott volt a Hanák Etel lánya. Tán két hónapot éltek együtt. Pedig mekkora volt a szerelem! Aztán az egyik erre, a másik arra, mert a városban...

— A lányomat én ismerem — rántja le magáról a viseltes kötenyt, s bekocog a konyhába. Nem neheztel ő Vidácsnéra, de nem bírja tovább hallgatni, hogy valaki ilyen nyugalmal tereferel, amikor ő minden hajszálát külön érzi az idegességétől.

A postamester rendes ember. Pontosan elmagyarázza, mit kell tennie. Kezébe adja a kagylót, puha, fehér ujjával félrehúzza a kengőjét, s a fülére illeszti a kagylót. Elmúlik négy óra, amikor felcsendül Irénke hangja. Előbb csak hallózik, aztán — nyiván ő is motyogott valamit izgalomban — csilingelve hullanak fülébe a szavak. Mintha csak mellette állna.

— Csókolom, anyuka! Itt Irén beszélt. Ne tessék haragudni, hogy fárasztottuk, de a levél már nem ért volna oda...

— Jaj, istenem, csak nincs valami bajotok, kislányom?

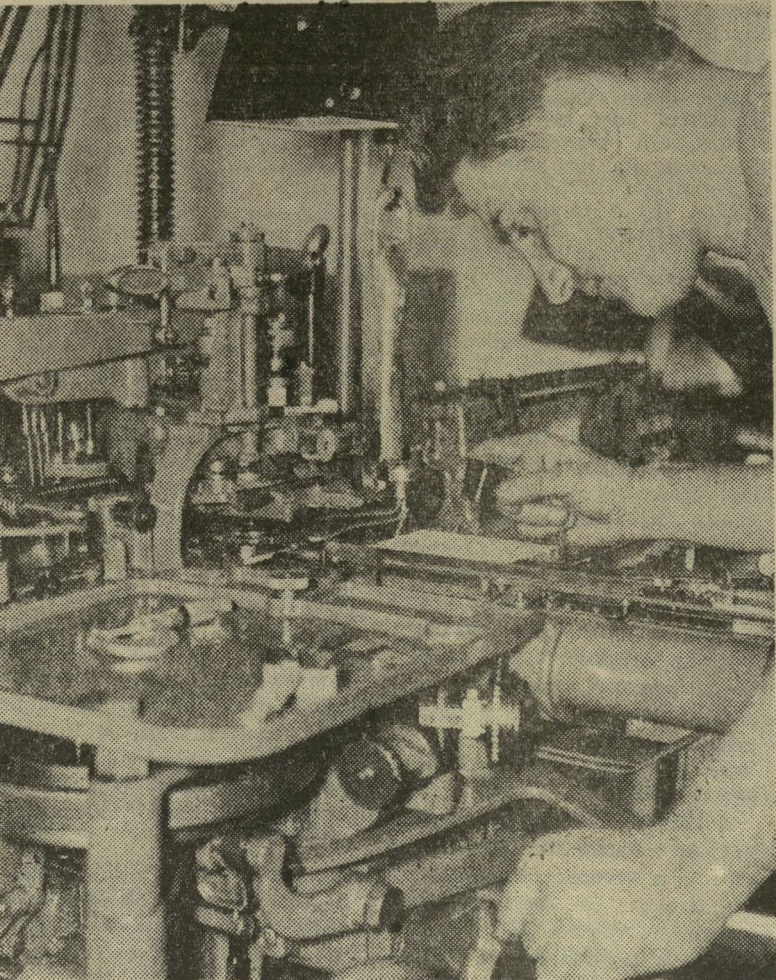
— Ugyan, anyuka, nagyon jól vagyunk.

— Palcsi?

— Itt ül mellettem a rekami-én. Rejtvényt fejt.

— Azt hittem már, hogy neki történt valami baja, vagy...

— Ugyan, dehogya! Senkinek semmi baja, csak azért hívjuk anyut, mert sikerült kialakítani a holnapi programot. Palcsinak

Liebmann Béla

Nyomdában

nincs most inspekciója, talán ki tudunk szaladni. Most is kilenc negyvenkor megy az a délelőtti busz kifelé?

— Igen, persze, vasárnap akkor jön. Kiss Editék mindig azzal szoktak jönni, látom őket olyankor...

— Akkor megyünk, anyuka, addig is sokszor csókoljuk, Palcsi is...

Egy kattanás, aztán semmi. Ijedten néz a kagylóra, majd a zsinórra.

— Jaj, csak nem én pusztítottam el?

A postamester integet az üvegkalitkából. A szájáról végre le tudja olvasni:

— Tegye le!

Ébéd után jut eszébe az üvegbaracklevár. Futva hozza a kamrából. Az asztal közepére állítja a testes üveget. Három és fél, de inkább negyliteres. Apa mindig ebbe pörgette az akácmezet attól az egy-két családtól, amelyek a kert végében szorgoskodott, amíg ő élt.

— Ezt nektek szántam. Tudom, te szeretted, kislányom. És te, Palcsikám?

— Én is, hogyne... mama...

— Akkor jó, vigyétek csak! Az üveg majd visszakerül, ha kifogy.

— Igen, de...

— Ó, engem ne féltsetek! Amennyi nekem kell! De van is még valamennyi. Vigyétek csak nyugodtan!

— Igen, mama, de nincs semmi táskánk... meg egyébként is annyian vannak ilyenkor a buszon...

— Becsmagolom ebbe a papírba — nyúl a hokedlin gyűrődő újság után. A veje szinte rákiált:

— Ne tessék! Ne tessék félreérteni, mi nagyon örülünk neki, de most tényleg...

Irénke a férjéhez simul. Zakója zsebében megigazítja a hőmérő kengőcskét.

— Igazán beláthatja anyuka, hogy Palcsi nem cipelhet végig a városban egy ilyen bődönt...

Kristálytisztá csend. Mintha egy üvegbura alatt állnának, Palcsi tőri fel:

— Jobb lenne talán, ha a mama behozná a jövő héten...

— Úgy van! — helyesel Irénke! — Úgysem látta még az új lakást anyuka, legalább azt is megnézi.

— Igaz... igaz, kislányom... igen...

Elkíséri őket a megállóig. Vidácsné nem hagyja tovább nyugodni a kíváncsiság. Elébe lép, amikor visszafelé jön.

— No, ugye nincs semmi baj? Mondtam én!

— Nincs, hálstennek — mondja derűsen, tiszta mosollyal.

Vidácsné nem tágit.

— Aztán miért jöttek?

— Ugyan miért? Az én gyerekeim. Nem? Miért né jöhetnének? De ha annyira tudni akarja, hát megmondom! Azért jöttek, hogy meghívjanak a lakás-szentelőre. Mind a ketten könyörögtek, hogy feltétlen bemenjenek, nem szégyellnek ők engem senki előtt...

Kikerüli Vidácsné. Kocog hazafelé. A konyhában már rázza a zokogás. A könnyein át látja csillogni a lekváros üveget. Gyűlölettel veszi kézbe. Szeretné a konyha kövéhez vágni. Aztán mégis beballag vele a kamrába. Már ténnyé vizsgálja a polcra, amikor az egyik szögön megpillantja Irénke diákkori sporttáskáját. Eloldja a sárga zsinórt. A szatyor kitátja a száját, s elnyeli a pufók üveget.

Megemeli. Így éppen alkalmas. Az ajtó mellé szállítja.

Kéznel legyen...